

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 121. ÉVFOLYAMA

1986. SZÉPTÉMBER * XXXV. ÉVFOLYAM 9. SZÁM

TARTALOM

Simon László: Az erdészet szakember-ellátottsága — — — — —	381
Hozzászólások (dr. Herpay Imre, dr. Csötönyi József, dr. Balázs István, Király Pál, Jérôme René, Bíró László, Bus Mária) — — — — —	385
Dr. Gál János: Erdőmérnök-képzésünk fejlődése — — — — —	389
Dr. Szodfridt István: Áttekintés az erdészeti felsőoktatás helyzetéről — — — — —	392
Dr. Csesznák Elemér: Az erdőművelés oktatásának kapcsolata a gyakorlattal — — — — —	395
Bedő Tibor: Hogyan tovább? — — — — —	398
Ing. Stefan Kohan: A Szlovák Szocialista Köztársaságban nyárfaültetvények sematikus nevelővágások értékelése — — — — —	403
Csicsai Sándor: Bányameddő rekultiváció Tatabányán — — — — —	408
Dr. Dencső István: Kísérlet mamutfenyőnek in vitro mikroszaporítására — — — — —	411
Kató Pál: Üzemi balesetek hajdani erdei vasutakon — — — — —	415
Dr. Hiller István: Adatok a magyar erdészeti munkásmozgalom történetéhez III. — — — — —	420

Címkép: Egyéves bükkcsemete

A hátlapon: Egységcsomagos közelítés a Pilisben

СОДЕРЖАНИЕ

Л. Шимон: Обеспеченность лесной отрасли специалистами	381
Д-р Я. Гал: Развитие обучения инженеров лесного хозяйства	389
Д-р И. Содфритт: Обзор состояния лесного высшего образования	392
Д-р Э. Чеснак: О состоянии преподавания лесоводства	395
Т. Бедő: Как дальше?	398
Инж. Ш. Кохан: Оценка схематичных рубок ухода в тополивых насаждениях в Чехии	403
Ш. Чичаи: Рекультивация отвалов в Татабана	408
Д-р И. Денчő: Опыт разведения секвой в „in vitro”	411
П. Катó: Производственные несчастные случаи на старых лесных железных дорогах	415
Д-р И. Хиллер: Данные к лесному рабочему движению. III.	420

CONTENTS

Simon, L.: Labor situation in Forestry	381
Dr. Gál, J.: The development of educating forest engineers	389
Dr. Szodfridt, I.: A revue on higher education of Forestry	392
Dr. Csesznák, E.: About the situation of teaching Sylviculture	395
Bedő, T.: Where to go?	398
Kohan, S.: The evaluation of schematic thinnings of poplar stands in Czechoslovakia	403
Csicsai, S.: The recultivation of abandoned bareland of mining in Tatabánya	408
Dr. Dencső, I.: An experiment on propagating redwood „in vitro”	411
Kató, P.: Personal injuries and accidents on old forest railways	415
Dr. Hiller, I.: Some information about the labour movements in Hungarian Forestry, III	420

AZ ERDŐ

Az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. Szerkeszti: dr. Solymos Rezső. A szerkesztőség címe: Budapest V., Kossuth L. tér 11. Levélcím: 1860. Budapest, MÉM. EFH. Kiadja a Delta Szaklapkiadó Műszaki Szolgáltató Leányvállalat, 1442 Budapest VII., Garay u. 5. Telefon: 215-440. Felelős kiadó: dr. Varga György igazgató. Terjeszti a Magyar Posta. Elfizethető a hírlapkezelés hivataloknál és a Posta Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodáján (Budapest, József nádor tér 1. 1900), vagy átutalással a 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Egy szám ára 20,— Ft, előfizetés egy évre 240,— Ft. Külföldön terjeszti a KULTÚRA Könyv- és Hírlap Kereskedelmi Vállalat (Budapest, Pf. 149. H-1389) és a MAGYAR MÉDIA (Budapest, Pf. 279. H-1392). Az évi előfizetés ára: 7 dollár.

Révai Nyomda Egri Gyáregysége, Eger. 86 2947 Igazgató: Horváth Józsefné dr.

Index: 25 508

HU ISSN 0014—0031

AZ ERDÉSZET SZAKEMBER-ELLÁTOTSÁGA

SIMON LÁSZLÓ

Az Erdészeti és Faipari Hivatal felmérést végzett annak megállapítására, hogy az ágazat milyen szakember-ellátottság mellett tett elget a VI. ötéves tervi főbb kötelezettségeinek, és megfelelő-e a szakember-ellátottság a mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt nagyobb követelményeket támasztó VII. ötéves tervi célkitűzések valóra váltásához. A felmérés azokra a szakvégtettségi csoportokra korlátozódott, amelyek a közvetlen termeléshez és annak irányításához kapcsolódnak. Az adatszolgáltatók állami szervek voltak: 13 EFAG, Pilisi ÁPEG, Tanulmányi ÁEG, Nyugatmagyarországi Fagazdasági Kombinát, 4 EVAG, MN-erdőgazdaságok, FÜR—LEM—HO, Erdei Termék V., Erdészeti Gépgyártó V., Erdőgazdasági Fűz- és Kosáripári V., ERDŐKÉMIA, Gyufaipari V., Parkettagyártó V., MOFA, ERFATERV, ERTI, FAKI, 10 erdőfelügyelőség, Erdőrendezési Szolgálat.

Erdőmérnök-ellátottság

A 30 év alatti korosztályú erdőmérnökök alacsony létszámaránya e mérnök típusnak ágazaton belül minden célra történő alkalmazásnak a megszüntetéséből és a képzés másfél évtized előtti visszafogásából adódik. A gazdálkodók a jelenleg 45—60 éves erdőmérnököket az elkövetkező három ötéves tervciklus folyamán 621 fővel szándékoznak felváltani, a távozók helyett 40%-kal magasabb létszámot terveznek. Ez a szándék valószínűleg nem teljesülhet, jó esetben szintentartással, egyébként mérsékelt csökkenéssel kell számolni. Néhány adat ennek alátámasztására:

1980-ban az erdőmérnökök összes létszáma	2358 fő
ebből	2159 férfi
	199 nő
<i>aktív</i> munkaképes korú	1891 fő
munkaképes koron túli	134 fő
összes aktív	2025 fő
<i>inaktív</i> munkaképes korban	48 fő
munkaképes koron túl	285 fő
összesen	333 fő

A következő számsorok segítségével tekintsük át, hogyan változik az *aktív, munkaképes korú erdőmérnökök létszámának a mérlege 1980—2000 között*, némi optimizmussal évente 50 fő végzős létszámot véve figyelembe:

Év	I. 1. nyitó létszám	Halálozás	Nyugdíj-kort elérők	Inaktív eltartott változás	Csökkenés	Belépés	Egyenleg	XII. 31. záró létszám
1980—1985	1891	52	222	—1	273	233	—40	1851
1986—1990	1851	40	251	1	292	250	—42	1809
1991—1995	1809	31	261	—4	288	250	—38	1771
1996—2000	1771	30	257	—2	285	250	—35	1736

Erdőgazdálkodás és elsődleges faipar szakemberszükséglete, korosztály szerinti megoszlása és a 2000-ig várható szakemberszükséglet

Szakmai végzettség	Állományi létszám				Szakemberszükséglet			
	30 év alattiak	30—45 év	45—60 év	Összesen	1986—90	1991—1995	1996—2000	Összesen
Erdőmérnök	200	446	432	1 076	208	224	189	621
Faipari mérnök és üzemmérnök	103	179	36	318	79	75	80	234
Gépészmérnök és üzemmérnök	70	156	53	279	55	47	47	149
Közgazdász 2 és többdiplomás, illetve szakmérnökök	22	45	23	90	48	38	30	116
	17	154	53	224	45	48	44	137
Erdésztechnikus	673	1113	643	2 429	356	304	373	1032
Erdész Faipari technikus	132	102	310	544	70	40	21	131
Gépésztechnikus	83	207	109	399	124	109	107	340
	52	240	113	405	75	73	78	226
Erdészeti szakmunkás	604	1099	765	2 468	587	651	635	1873
Faipari szakmunkás	532	1077	—	2 346	591	526	544	1661
Gépkarbantartó és javító	1228	1816	1096	4 140	591	572	590	1753
Egyéb ipari szakm.	837	1295	807	2 939	352	370	386	1108
Építőipari szakm.	126	347	219	692	138	139	218	495
Motorfűrészkezelő	1220	1883	1054	4 157	1025	1020	976	3021
Egyéb betan. mu.	3114	5280	4859	13 253	2347	2652	2477	7476

20 év alatt tehát az aktív erdőmérnökök létszáma népgazdasági szinten némileg megemelt képzési létszám mellett is 155 fővel csökken. 2000-re várható, hogy az erdőmérnök mérleg egyensúlya alacsonyabb szinten helyezkedik el, ha az évente végző erdőmérnökök száma nem változik.

A jelenlegi, egy mérnökre jutó erdőterület a főbb gazdálkodószektorok szerint (1984-es területadatokkal számolva) a következő:

	Terület (ha)	Erdőmérnökök száma (fő)	Egy mérnökre jutó erdőterület (ha)
állami erdőgazdaságok	1 119 325	713	1570
termelőszövetkezetek	488 617	108	4524
állami gazdaságok	76 277	39	1955
összes, illetve átlag	1 684 219	860	1818

Faipari mérnök- és üzemmérnök-ellátottság

Az aktív munkaképes faipari mérnökök és üzemmérnökök

nyitó létszám 1980. I. 1-én	20 év alatt nyugdíjba vonul	inaktív változás	csökkenés	betépés	egyenleg	záró létsz. 2000-re
930 fő	315	28	343	1160	817	1747 fő

Az ágazat által igényelt 234 fő a 15 év alatt kiképzésre kerülő létszámnak 25⁰/₀-a, így az okl. faipari mérnök és az üzemmérnök szakember-ellátás zavar-
talannak látszik.

Gépészmérnök- és üzemmérnök-, közgazdász-ellátottság

Mindkét szakember-kategóriában dinamikus növekedést mutat a szakember-
szükségleti előrejelzés. Az igény kielégítésének képzési korlátai nincsenek.

Két- és többdiplomások, szakmérnökök

A felmérés szerint több oklevele van a felmérésben szereplő összes diplo-
más 12,8%-ának. Úgy tűnik, nem támaszt a szakember-szükségleti oldal sem
túlzott követelményeket ebben a kategóriában.

Erdésztechnikus- és erdészellátottság

A következő táblázat az erdésztechnikusokkal és erdészekkel való ellátott-
ságot szemlélteti, főbb szektoronként:

	Erdőter. 1000 ha	Erdész technikus ha/fő	Erdész ha/fő	Erdészek összesen	T+E összesen	ha/t+e
Állami erdőgazdaságok	1119	2256	496,0	542	2798	400
Termelőszövetkezetek	489	535	913,0	189	724	675
Állami gazdaságok	76	83	917,0	12	95	803

Az erdésztechnikusok állományváltozási mérlege az 1982. évi, szélesebb kör-
ben végzett felmérés alapján azt mutatja, hogy az alkalmazók 20 év alatt az
erdésztechnikusok 775 fős állománynövelését igénylik. Érdeemes megvizsgálni,
hogyan alakul a mérleg az 1981—1985-ös tényleges végzős létszám, illetve
1986—2000 között hat erdésztechnikus-osztály létszámának figyelembevételé-

vel, amennyiben az összes végzősnek 80%-át vesszük a számítás alapjául (továbbtanulás, pályaelhagyás stb. miatt). 1981—1985 között a tanulmányaikat eredményesen befejezett technikusok száma 908 fő volt. A mérleg első tervidőszakában tehát 726 fővel számolunk. A további tervidőszakokban 900 főt (évi 180 főt) veszünk figyelembe hat nappali osztály (200 fő), továbbá a levelező képzésből évi 25 fő alapulvételével. Így adódik, hogy 20 év alatt az összes belépő (illetve kilépni szándékozó) $726+2700=3426$ fő. Nyugdíjazás-csökkenés összesen a 20 év alatt 1862 fő. 20 év egyenlege tehát $+1564$ fő.

Az igény és a képezni szándékozott technikuslétszám között 869 fő a különbség. Azaz, amennyiben mind a hat erdészeti szakközépiskolai osztály technikusképzésre állna át, az ezredfordulóra hozzávetőlegesen 900—1000 erdésztechnikus-felesleg képződne. Ezt a helyzetet a jelenlegi felmérés táblázata még markánsabban emeli ki.

A további kalkuláció eredményeképpen megállapítható, hogy négy erdésztechnikus-osztály és igen szerény méretű levelező képzés az ágazat erdésztechnikus-igényét hosszú távon fedezni képes. A technikusokat nem képező két osztály szakmunkásképzési célú szakközépiskolai képzést folytatva szolgálhatja a leghasznosabban az ágazati célokat.

Faiparitechnikus-ellátás

Az elsődleges faiparitechnikus-igények kielégítését a szélesebb körű ágazati, valamint a térségi igények figyelembevételével, országosan két osztály biztosítja. Az egyik Sopronban már három éve bocsát ki fűrész-lemez ipari szakközépiskolát végzeteket — technikusképzésük ez évben kezdődik — a másik osztályt Hajdú-Bihar megyében létrehozandó, középtávú faipari oktatási komplexum keretében szándékoznak, 1990. évi kezdéssel létrehozni.

Gépésztechnikus-ellátás

A korosztályviszonyok miatt a tervezettnél erőteljesebb ütemű utánpótlás szükséges. Indokolt, hogy mind az itt jelentkező gépésztechnikus-igény egy részét, mind az ehelyütt ki nem mutatott üzemeltetőgépész-igényt az erdészetre specializált erdőgazdasági gépésztechnikus-képzésből elégítsük ki. Igen kedvező lehetőséget kínál erre az a szerencsés körülmény, hogy a piliscsabai MÉM gépésziskolát a mezőgazdasági szakoktatás az erdészgépész-képzés számára felajánlotta. A piliscsabai gépésziskola átvételével és annak fejlesztésével széles körű lehetőségek nyílnak a technikusképzésen túl az erdőgazdasági gépszerelők, illetve művezetők jelenleg meg nem oldott továbbképzése, kvalifikálása terén.

Szakmunkásképzés

Az erdészeti szakmunkás-utánpótlást, amennyiben a munkásfoglalkoztatás jellege a jelenlegihez hasonló marad, a négy szakmunkásképző iskola, némi kapacitásbővítés mellett biztosítani tudja.

A kalkulációnál számításba kell venni, hogy a Statisztikai Évkönyv 1984-es adatai szerinti 3854 aktív kereső erdészeti szakmunkásnak csak mintegy fele dolgozik az erdészeti termelésben.

Az erdészeti szakmunkások és a betanított motorfűrész-kezelő munkások közel 1:2 aránya önmagában felvet egy meg nem kerülhető kérdést. A betanított fakitermelőkre kívánják-e az erdőgazdálkodók a termelést alapozni, vagy indokoltnak látják a három erdőgazdasági alapgépre (a motorfűrészre,

a traktorra és a rakodógépre) vagy más, erdészeti munkagépre egyaránt kiképzett erdészeti szakmunkások nagyobb létszámban történő alkalmazását. Utóbbi esetben ugyanis a foglalkoztatás jellegét lényeges mértékben meg kellene változtatni. Nem látszik kétségesnek, hogy a jelenleg is mintegy 5 milliárd Ft-ot kitevő erdészeti gépvagyont magasabb képzettségi összetételű erdészeti munkásállománynak kellene a mindennapi munka során hasznosítani.

A *faipari szakmunkás-igényt* a szakemberszükségleti adatok egyértelműen jellemzik. Mivel az országos szakmunkásképzési jegyzék e szakirányba mutató szakmát nem tartalmaz, létrehozására irányuló kezdeményezés indokolt.

A *gépkarbantartó és javítószakmát* reprezentáló számok önmagukért beszélnek, és egyben jelzést adnak a gépesítettég mai szintjéről is. Aláhúzzák az erdészeti gépszerelők továbbképzésére is alkalmas erdőgazdasági gépész szak-középiskola létrehozásának jelentőségét.

Összefoglalva

Az erdőgazdálkodási és elsődleges faipari ágazat szakember-szükségletének folyamatos és optimális mértékű biztosításához a következő intézkedésekre van szükség:

- az erdőmérnökképzés létszámának minimális, 5—10%-os emelése;
- az erdésztechnikus-képzés évi négy osztályra történő méretezése;
- az erdőgazdasági gépész képzésnek és az erdészeti gépszerelő továbbképzésnek helyet adó piliscsabai gépész szakközépiskola igénybevétele és az új feladatokra történő alkalmassá tétele;
- a 2. fűrész- és lemezipari képzést megvalósító, elsődleges faipari szakközépiskola létrehozásának elősegítése, támogatása;
- elsődleges faipariszakmunkás-képzés országos szakmunkásjegyzékbe történő felvételének kezdeményezése.

H o z z á s z ó l á s o k

Simon László: „Az erdészet szakember-ellátottsága” c. tanulmányához

Egyetértek azzal, hogy elegendő az évenként kibocsátott 45—50 fő erdőmérnök. Ehhez azonban feltétlenül hozzá kell kapcsolni két dolgot:

- újból fel kell mérni, hogy a korszerű követelményeknek megfelelően, mely munkaköröket kell erdőmérnöki képzettséghez kötni.
- mérnökeinkkel szemben nagyobb követelményeket kell támasztani, mert csak így indokolható, hogy más ágazatok értelmiségi dolgozóival azonos, sőt a munkakörülmények miatt jobb anyagi elismertségben részesüljenek.

Az erdőmérnök-képzésben három fő irány van: biológia, műszak, közgazdaság. Ha eltekintünk az erdőhasználat, erdőfeltárás és anyagmozgatás hagyományosan oktatott tárgyköreitől, akkor a gépekkel és a közgazdasággal foglalkozó ismeretekből annyira van szükségünk, amennyi az erdőgazdálkodás rövid és hosszú távú tervezéséhez, a minden tevékenységünket átható ökonómiai szemlélet kialakításához szükséges, átengedve a részleteket a gépészeknek és a közgazdáknak. Jó partnerek csak akkor lehetünk, ha tudunk a nyelvükön beszélni.

Az előzőek egyúttal irányelvül szolgálhatnak az erdőmérnöki, gépészmérnöki és közgazda munkakörök kijelöléséhez. A technika működtetésének irányítását nem